

Praha 5. 10. 2009

55

Činnost oboru gastroenterologie v ČR v letech 2005–2008

Activity in branch gastroenterology in the CR in the years 2005–2008

Souhrn

V České republice vzrostl mezi roky 2005 a 2008 počet gastroenterologických pracovišť a počet lékařů zajišťujících jejich činnost. Počet ošetření a léčených pacientů na 10 tisíc obyvatel se zvýšil jen mírně. Pokračuje nárůst počtu dispenzarizovaných pacientů pro vybraná gastroenterologická onemocnění. Nejvyšší nárůst zaznamenal počet případů Crohnovy nemoci a refluxní choroby jícnu.

Summary

In the Czech Republic increased the number of gastroenterology workplaces and number of physicians ensuring their activity between years 2005 and 2008. The number of examinations and treated patients per 10 thousands inhabitants increased only slightly. The growth of number of dispensaries patients for selected diseases continues. High rise recorded at the number of cases of Crohn disease and reflux disease.

Mezi roky 2005 a 2008 vzrostl počet samostatných gastroenterologických oddělení (pracovišť) z 273 na 298 (v roce 2008 vykázalo svou činnost pouze 288, tedy 96 %, zpravodajských jednotek). S tímto nárůstem souvisí i zvyšování počtu lékařů a zdravotnických pracovníků nelékařů (ZPBD). V přepočtu na 10 tisíc obyvatel byl ovšem nárůst počtu pracovníků zajišťujících činnost gastroenterologických ambulancí jen velmi mírný. Pozitivně hodnoceným jevem je zmenšování rozdílů mezi jednotlivými kraji České republiky v počtu lékařů samostatných gastroenterologických ambulancí na 10 tisíc obyvatel, a tím zlepšování dostupnosti gastroenterologické péče pro stále více osob. V moravských krajích (kromě Moravskoslezského kraje) a na Vysočině byl i v roce 2008 počet lékařů na 10 tisíc obyvatel stále nižší, než byl průměr za celou republiku, ale rozdíl nebyl již tak velký, jako v roce 2005, kdy k dorovnání republikového průměru chyběla například v Olomouckém a Zlínském kraji více než třetina průměrného počtu lékařů na 10 tisíc obyvatel. Zvyšování počtu gastroenterologických pracovišť v mnoha krajích ČR vedlo také ke snižování „náskoku“ hlavního města.

Porovnáme-li počty ošetření mezi roky 2008 a 2007, došlo k mírnému nárůstu o necelých 5 tisíc ošetření (0,4 %). Počet ošetření od roku 2005 vzrostl o 30 tisíc, což představuje nárůst o 2,6 %. Vzhledem k celkovému nárůstu počtu obyvatel ČR se ale počet ošetření na 10 tisíc obyvatel zvýšil od roku 2005 jen o 0,6 %. Spolu s nárůstem počtu úvazků lékařů v samostatných gastroenterologických ambulancích se snížily průměrné počty ošetření na jeden úvazek lékaře za rok, a to o 13 %. Zatímco v roce 2005 připadlo na jeden úvazek lékaře průměrně 4,1 tisíc ošetření za rok, v roce 2008 to bylo 3,6 tisíc ošetření ročně. Ve všech sledovaných letech byly nejvyšší počty ošetření na

jeden lékařský úvazek zaznamenány v Jihomoravském a Jihočeském kraji, naopak podprůměrných hodnot tohoto ukazatele bylo dosahováno stabilně za sledované období ve Středočeském, Královéhradeckém a od roku 2007 také v Libereckém kraji.

Absolutní počty léčených pacientů se mezi roky 2005 a 2008 zvýšily z 533 tisíc na 544 tisíc, tedy o 2,2 %. Stejně jako u počtu ošetření byl i u přepočtu léčených pacientů na 10 tisíc obyvatel nárůst téměř zanedbatelný. Rovněž průměrné počty léčených pacientů na jeden úvazek lékaře klesly o 14 %. V Jihomoravském kraji, kam za zdravotní péči dojíždějí i někteří pacienti z okolních krajů, se podprůměrné počty lékařů na 10 tisíc obyvatel projevily i na dlouhodobě nejvyšším průměrném počtu léčených pacientů na 1 úvazek lékaře. Počty ošetření na jednoho léčeného pacienta jsou již několik let stabilně kolem hodnoty 2,2 ošetření na jednoho léčeného pacienta ročně. Ani mezi jednotlivými kraji nejsou v hodnotách tohoto ukazatele výraznější rozdíly.

Od roku 2006 se na výkaze sleduje také struktura léčených pacientů podle pohlaví. Lze konstatovat, že zhruba 53 % pacientů gastroenterologických ambulancí byly ženy a 47 % muži. Jedná se tedy o téměř stejné rozdělení, jako je v celkové dospělé populaci. Tyto podíly se v jednotlivých letech a krajích ČR lišily, ovšem nešlo o rozdíly nijak zásadní.

Na ročním výkazu o činnosti zdravotnických zařízení pro obor gastroenterologie jsou u pacientů gastroenterologických ambulancí zvláště sledována některá vybraná onemocnění. Jedná se o Crohnovu nemoc, ulcerózní kolitidu, chronickou pankreatitidu, fibrózu a cirhózu jater, refluxní chorobu jícnu a choledocholithiasis (onemocnění kameny žlučových cest). V roce 2005 bylo mezi léčenými pacienty zaznamenáno 121 tisíc případů těchto onemocnění. Jejich počet se pravidelně každoročně zvyšoval zhruba o 7 tisíc, až v roce 2008 dosáhl hodnoty 142 tisíc. Téměř polovinu z těchto onemocnění tvořila refluxní choroba jícnu (45–47 %), druhým nejčastějším onemocněním byla ulcerózní kolitida (okolo 15 %), téměř stejně četné byly případy Crohnovy nemoci, fibrózy a cirhózy jater a chronické pankreatitidy (asi 11 %). Nejméně četné ze sledovaných onemocnění bylo choledocholithiasis (7 %).

Nejvyšší relativní nárůst od roku 2005, jak v absolutních počtech, tak v přepočtu na 10 tisíc obyvatel, byl u Crohnovy nemoci (z 12,0 tisíc na 15,4 tisíc pacientů, tedy o 28 %) a u refluxní choroby jícnu (z 53,9 tisíc na 66,5 tisíc pacientů, o 23 %). U fibrózy a cirhózy jater a choledocholithiasis byly změny počtu případů téměř zanedbatelné.

Výše popsaný nárůst může být částečně ovlivněn také zlepšením úrovně specializovaných diagnostických metod, lepší vybaveností gastroenterologických ordinací zdravotnickými přístroji a větším zaměřením lékařů na tyto diagnózy.

Počty gastrooskopů a koloskopů, tedy nejhojněji používaných přístrojů pro diagnostiku a terapii gastroenterologických onemocnění, se od roku 2005 do roku 2008 zvýšily o více než 13 %. Trvale také stoupá podíl videoendoskopů (tedy přístrojů s elektronickým senzorem na konci, který přenáší signál obrazu v základních barvách do mikropočítače, kde je složen v definitivní obraz a ten je promítnut na obrazovku) na celkovém počtu diagnostických přístrojů.

Zpracovala: Mgr. Helena Chodounská

Personální zajištění oboru gastroenterologie v ČR v letech 2005 - 2008

Rok		2005	2006	2007	2008
Počet pracovišť		273	279	274	288
Lékaři	přepočtené počty k 31. 12.	287,25	300,62	320,38	339,36
	na 10 000 obyvatel	0,28	0,29	0,31	0,32
ZPBD ¹⁾	přepočtené počty k 31. 12.	465,10	467,76	505,36	519,52
	na 10 000 obyvatel	0,45	0,45	0,49	0,50

¹⁾ Zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu - §5 až §21a a zákona č. 96/2004 Sb.

Činnost oboru gastroenterologie v letech 2005 - 2008

Rok		2005	2006	2007	2008
Ošetření	absolutně	1 190 288	1 171 695	1 215 790	1 220 670
	na 10 000 obyvatel	1 163,1	1 141,3	1 177,8	1 170,4
	na 1 úvazek lékaře	4 143,7	3 897,6	3 794,8	3 597,0
Léčení pacientů	absolutně	532 978	525 241	538 175	544 452
	na 10 000 obyvatel	520,8	511,6	521,4	522,0
	na 1 úvazek lékaře	1 855,4	1 747,2	1 679,8	1 604,3

Počet ošetření na 1 úvazek lékaře dle krajů v letech 2005 - 2008

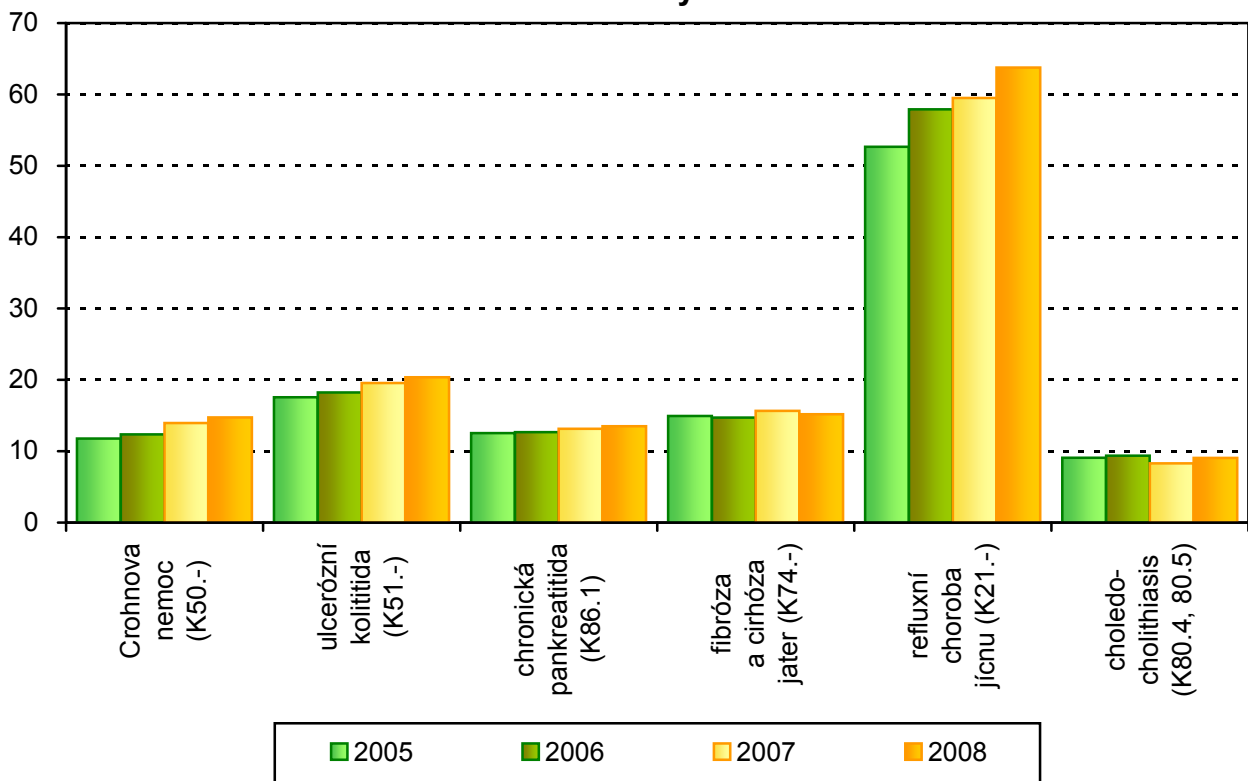
Území, kraj / Rok	2005	2006	2007	2008
Hl. m. Praha	4 527,2	4 056,3	4 022,3	3 685,1
Středočeský	3 136,4	3 209,4	2 991,5	3 038,9
Jihočeský	5 766,1	4 790,3	4 426,0	4 354,5
Plzeňský	4 126,0	3 697,2	3 671,8	3 918,6
Karlovarský	3 770,7	3 691,7	3 236,4	2 869,9
Ústecký	4 292,4	3 624,0	3 736,5	3 747,6
Liberecký	3 748,7	3 952,6	2 725,4	2 682,0
Královéhradecký	3 394,3	3 204,0	2 914,0	3 014,9
Pardubický	4 093,3	3 471,2	3 492,6	2 901,6
Vysočina	3 648,2	4 519,7	4 618,4	4 319,9
Jihomoravský	5 498,0	5 270,7	5 706,5	5 424,2
Olomoucký	3 979,1	3 315,9	3 080,4	3 234,6
Zlínský	3 984,7	3 498,2	3 923,3	3 163,9
Moravskoslezský	3 575,2	3 728,1	3 740,4	3 313,6
ČR	4 143,7	3 897,6	3 794,8	3 597,0

**Dispenzarizovaní pacienti na 10 000 obyvatel dle věku a diagnózy
v ČR v letech 2005–2008**

Rok	Dispenzarizovaní pacienti na 10 000 obyvatel				
	celkem	Věková skupina			s nově zjištěným onemocněním
		0–19	20–64	65+	
Crohnova nemoc (K50.-)					
2005	11,8	4,8	14,4	10,3	.
2006	12,4	4,6	15,4	9,9	1,4
2007	14,0	4,8	17,2	12,2	1,3
2008	14,7	5,3	18,2	12,4	1,4
ulcerózní kolitida (K51.-)					
2005	17,6	4,3	21,5	19,2	.
2006	18,2	4,4	22,2	20,5	1,9
2007	19,6	4,4	23,6	23,0	1,7
2008	20,4	4,7	24,7	22,9	1,8
chronická pankreatitida (K86.1)					
2005	12,5	0,6	14,7	20,7	.
2006	12,7	0,7	14,9	20,0	1,2
2007	13,1	1,0	15,1	21,7	1,0
2008	13,5	0,7	15,6	21,8	1,3
fibróza a cirhóza jater (K74.-)					
2005	14,9	0,9	17,4	24,6	.
2006	14,7	1,0	16,9	24,9	1,6
2007	15,7	1,3	17,6	27,2	1,5
2008	15,2	0,9	17,0	26,8	1,6
refluxní choroba jícnu (K21.-)					
2005	52,7	14,0	57,9	86,8	.
2006	57,9	14,1	64,3	92,9	9,0
2007	59,5	14,9	65,8	94,7	9,1
2008	63,8	15,3	71,2	98,1	9,7
choledocholithiasis (K80.4, K80.5)					
2005	9,1	0,6	9,3	20,8	.
2006	9,4	0,7	9,2	22,9	2,0
2007	8,3	0,6	7,8	21,7	2,2
2008	9,1	0,6	8,5	23,3	1,8

Poznámka: Dispenzarizovaní pacienti s nově zjištěným onemocněním jsou na výkaze sledování od roku 2006

Dispenzarizovaní pacienti pro vybrané diagnózy na 10 000 obyvatel

Přístrojové vybavení gastroenterologických ambulancí

